Annus V. - Vol. V. Die 30 Augusti 1913. Num. 14.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

SUMMARIUM

I. *Acta Pii PP. X:* Litterae apostolicae, pag. 385; Epistola, pag. 387. — II. *S. C. Consistorialis:* Translatio ecclesiae Cathedralis, pag. 391; Provisio ecclesiarum, pag. 391. — III. *S. C. de Propaganda Fide pro negotiis Ritus Orientalis:* De Rutheno ritu in regione Canadensi, pag. 393. — IV. *S. Congr. Rituum:* De Vigiliis in nocte ante Dedicationem Ecclesiae, pag. 399. — V. *S. Romana Rota:* Florentina. Finium parochialium, pag. 400.

Diarium Romanae Curiae: Congregazione antipreparatoria, Annuario Pontificio, nomine, onorificenze, pagg. 415-416.

ROMAE
TYPIS POLIGLOTTIS VATICANIS

MCCCCXIII.

Directio: Palazzo della Cancelleria. — Roma.
Administratio: Tipografia Poliglotta Vaticana. — Roma.

Pretium annuae subnotationis.
Pro Italia, L. **12.** — Extra Italiam, L. **15.**
Unius fasciculi, L. **1.**

« ***Bis*** fere ***in mense*** (Commentarium) ***prodibit, ac quotiescumque vel necessitas vel utilitas id postulare videbitur*** ». (Ex *Commentarii Officialis* ratione, die 29 Octobris 1908 edita).

INDEX HUIUS FASCICULI

(An. V, n. 14 - 30 Augusti 1913)

ACTA PII PP. X.

Litterae Apostolicae.

PAG.

Per similes Litteras. - Conceduntur indulgentiae plenariae et partiales archisodalitio « a suffragio sacerdotali » Neapoli erecto. *15 iulii 1913* 385

Epistola.

Cum primum. - Ad R. P. Hyacinthum Mariam Cormier, magistrum generalem Ordinis Praedicatorum, de generali coetu Ordinis proxime in Hollandia habendo. - *4 augusti 1913* 387

S. CONGR. CONSISTORIALIS.

I. Translatio ecclesiae cathedralis. - *22 augusti 1913* 391

II. Provisio ecclesiarum 391

S. CONGR. DE PROPAGANDA FIDE.

pro negotiis ritus orientalis.

Decretum quo statuuntur mutuae relationes disciplinares inter episcopos latinos Canadenses et episcopum ruthenum illius regionis, nec non inter clerum et fideles utriusque ritus. - *18 augusti 1913*. . . 393

S. CONGR. RITUUM.

Decretum de vigiliis ad reliquias martyrum persolvendis in nocte ante dedicationem ecclesiae. - *18 augusti 1913* 399

S. ROMANA ROTA.

Florentina. - Finium parochialium. - *5 maii 1913* 400

DIARIUM ROMANAE CURIAE

I. S. Congregazione dei Riti. *Congregazione Antipreparatoria* 415

II. Segreteria di Stato. *Annuario Pontificio, nomine, onorificenze* 416

Annus V. - Vol. V. Die 30 Augusti 1913. Num. 14.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

ACTA PII PP. X

LITTERAE APOSTOLICAE.

CONCEDUNTUR INDULGENTIAE PLENARIAE ET PARTIALES ARCHISODALITIO « A SUFFRAGIO SACERDOTALI » NEAPOLI ERECTO.

PIUS PP. X.

Ad perpetuam rei memoriam. — Per similes Litteras Nostras, die x mensis ianuarii anno vertente Piscatoris annulo obsignatas, frugiferum opus « a suffragio Sacerdotali » canonice Neapoli erectum ad Archisodalitii gradum proveximus, cum facultate cognomines eiusdemque instituti societates in universo terrarum orbe sibi aggregandi. Nunc autem cum dilectus filius Vincentius Pelliccia, sacerdos, eiusdem pii operis hodiernus moderator, Nos enixis precibus flagitet, ut fidelibus idem in Archisodalitium nunc et in posterum adlectis, sive adlegendis, peculiares nonnullas indulgentias et spirituales gratias largiri de Apostolica benignitate dignemur, Nos piis votis huiusmodi, quae in operis tam salutaris bonum atque incrementum cedunt, quantum in Domino possumus, obsecundandum censemus. Quae cum ita sint, auditis VV. FF. NN. S. R. E. Cardinalibus Inquisitoribus generalibus et abrogatis indulgentiis ac privilegiis quovis modo Sodalitati huc usque concessis, de omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri et Pauli Apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis qui in enunciatum Sodalitium in posterum ingredientur et die primo inscriptionis ipsorum, si fuerint sacerdotes, admissorum sacramentali confessione expiati, Missam in suffragium vita functorum sacerdotum celebrent, et pro christianorum principum concordia, haeresum exstirpatione, peccatorum conversione

ac S. matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effundant; si vero clerici, similiter vere poenitentes et confessi ac sacra Communione refecti, Missam, ut supra, audiant, precesque, uti ante diximus, fundant, plenariam: et die qua solemnis commemoratio agitur decessorum Nostrorum et S. R. E. Cardinalium nec non episcoporum, sacerdotum et clericorum defunctorum, omnibus et singulis nunc et in posterum idem in Archisodalitium canonice inscriptis, qui similiter sacra exomologesi expiati atque Angelorum pane recreati, huic commemorationi solemni intersint, ibique, uti supra, orent, etiam plenariam: tandem iisdem inscriptis atque inscribendis nunc et in posterum, si die, ab Ordinario designando, quo defunctis sodalibus solemnia iusta quotannis persolvuntur, his aderint; et similiter si quotannis Nativitatis D. N. I. C., Assumptionis et Immaculatae Conceptionis Virginis Deiparae nec non sanctissimi Corporis Christi Domini festis diebus, a medietate diei praecedentis ad occasum usque solis respectivi festi diei, simulque uno cuiusque per annum mensis die ad cuiusque eorum lubitum eligendo, ab ortu usque ad occasum solis ipsius diei, propriam Archisodalitii ecclesiam, si exstet in locis ubi socii commorantur, secus cuiusque curialem, visitent, ibique quae antea recensuimus pietatis opera rite praestent, idest confessi, angelorum Pane se reficiant atque orent, uti superius, plenariam pariter indulgentiam concedimus. Praeterea die secunda mensis novembris, qua in Ecclesia recolitur fidelium defunctorum memoria, sodalibus Archisodalitii eiusdem similiter vere poenitentibus et confessis ac sacra Communione refectis plenariam peccatorum suorum omnium indulgentiam et remissionem largimur, toties lucrandam quoties intra spatium quod intercedit a medietate diei praecedentis ad occasum usque solis eiusdem commemorationis diei vel propriam Archisodalitii vel curialem uniuscuiusque ecclesiam, preces, uti superius diximus, fundentes, celebrent. Ad haec eisdem fidelibus nunc et in posterum ipsam in Archisodalitatem adlectis vel adlegendis, quoties in suffragium defunctorum sacerdotum orantes, templum quodvis, sive publicum sacellum inviserint, trecentos dies; quoties autem vel minoribus funeribus sacris in suffragium uniuscuiusque sodalis defuncti peragendis adsint, vel coemeteria visitent, ibique pro defunctis sodalibus orent, de numero poenalium in forma Ecclesiae consueta septem annos totidemque quadragenas expungimus; sacerdotibus vero sodalibus nunc et in posterum exsistentibus largimur, ut quo die ad quodvis cuiusque ecclesiae sive sacelli altare Missam pro piandis defunctis sodalibus celebrent, eadem Missa illi animae pro qua celebrata fuerit perinde suffragetur ac si rite fuisset ad privilegiatum altare peracta. Denique fas sit ipsis sodalibus, plenariis his omnibus ac partialibus

indulgentiis functorum vita labes poenasque expiare, si malint. Praesentium autem indulgentiarum participes volumus societates omnes ipsius instituti ac nominis ubique terrarum exsistentes, quae Neapolitano Archisodalitio rite in praesens aggregatae reperiantur, vel aggregentur in posterum. Non obstantibus Nostra et Cancellariae Apostolicae regula de non concedendis indulgentiis ad instar, aliisque constitutionibus et ordinationibus Apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut praesentium Litterarum transumptis seu exemplis, etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis et personae in ecclesiastica dignitate constitutae sigillo munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur ipsis praesentibus si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xv iulii MCMXIII, Pontificatus Nostri anno decimo.

R. CARD. MERRY DEL VAL,
a Secretis Status.

L. ✠ S

EPISTOLA.

AD R. P. HYACINTHUM MARIAM CORMIER, MAGISTRUM GENERALEM ORDINIS PRAEDICATORUM, DE GENERALI COETU ORDINIS PROXIME IN HOLLANDIA HABENDO.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem. — Cum primum secreto Dei consilio ad Petri Cathedram immerito evecti sumus, omnes cogitationes curasque Nostras in eo collocavimus, ut religiosis familiis, in hac tanta rerum acerbitate, consuleremus; eas enim, cum optime semper de Ecclesia deque animarum salute meruerint, Nobis *ad omnia in Christo instauranda* magno usui fore prospiciebamus. Quod ut ex optato eveniret, pro viribus enisi sumus, ut religiosi sodales vestigia sanctissimorum persequerentur virorum quos colerent sui quisque Ordinis conditores ac parentes; nemo enim non videt, quo arbor puriores et copiosiores e radicum fibris succos hauserit, eo latius diffundi ramos et uberiorem polliceri fructum.

Ex iis autem sodalitatibus non mediocrem curarum Nostrarum partem insignis Praedicatorum Ordo iure sibi vindicat, tum pro veneratione erga Patriarcham Dominicum Nostra, quo veluti auspice Pontificatum inivimus, tum quia S. Thomae Aquinatis doctrinam permagni facimus: qua profecto velimus studiosos imbui omnes, ut prava de divinis humanisque

rebus scita, quae ubique irrepserunt, evellantur, et christiana veritas, perspicue cognita, in omnium animis penitus haereat.

Iamvero, cum ad Nos perlatum sit, die octavo et vicesimo huius mensis, id est in S. Augustini Doctoris festo, futurum ut generalis vestri Ordinis coetus in Hollandia agatur, cuius erit antiquam Dominicianae familiae vitam et spiritum redintegrare, tradita a maioribus tueri, et disciplinae leges pro temporum necessitate perficere, subiit animum Nostrum quonam pacto possemus consiliis et auctoritate Nostra incepto vestro suffragari. Quod cum diu multumque Nobiscum reputaverimus, tibi, dilecte Fili, qui coetui iure tuo praeeris, edicimus quae sequuntur, pro certo habentes, ab iis non esse vos, pro summa observantia in Nos vestra, ne transversum quidem unguem in condendis decretis discessuros.

I. Cum, defervescente in christiano populo fidei caritatisque ardore, magis decrescat in dies eorum numerus qui, ad evangelicam perfectionem assequendam, religiosis sodalitatibus adscribi cupiant, Praelati Ordinis omnia consulto experiantur ut eiusmodi deprecentur incommodum; sed caveant omnino ne festinanter neve gregatim adulescentes adsciscant, de quibus in incerto sit afflatune divino sanctissimam istam vitae rationem deligant. Quos vero, re diligenter perpensa, in tironum numerum cooptarint, sedulo curent ut ii proprium Dominici Patris legiferi effingant ingenium constanterque retineant; et in primis animi demissionem praebeant et obediendi virtute fulgeant, nulla rei obedienter faciendae ratione quaesita, nulla mora tergiversando interposita. Plerumque enim fieri cernimus, ut nonnulli non idcirco claustra turpiter deserant quod in Ordinem ausi sint invito Deo se iniicere, sed potius quod apta in tirocinio institutione caruerint, nec formam induerint, absoluto tirocinio, quae virum Deo sacrum deceat.

Eadem in tironibus admittendis excolendisque adhibeatur prudentia ac sollertia cum de Tertiariis agitur, a quibus sane plurimum utilitatis sperandum est catholico nomini, si ii ceteros exemplo antecedant et pietatis artes remque omnem optimam provehant. Quemadmodum enim patriarchae illi Dominicus et Franciscus sunt divinitus excitati ut conatu studioque communi fulcirent Ecclesiam, ita oportet utriusque familiae Tertiarios, coniunctis viribus, in tuenda Apostolicae Sedis et societatis christianae incolumitate certatim elaborare.

II. Iis unice munus disciplinas sacras tradendi Praelati committant, quos certo norint, non modo ad eum diem nullam dedisse suspicionem de suae integritate doctrinae, sed etiam ea mente esse ut prorsus sequantur, tum in catholica veritate explananda, tum in erroribus refellendis,

normas ac regulas quas Apostolica Sedes nostra aetate praescripsit aut posthac praescriptura sit.

III. Libri a religiosis viris conscripti ne primum neve deinceps edantur nisi ante Praelati Ordinis probarint, iis tamen servatis quae in Constitutionibus Ordinis, in Litteris Apostolicis *Officiorum ac munerum* ac posterioribus Apostolicae Sedis decretis sancita sunt. Ea vero ut tutius ad effectum deducantur, Praelati per se ipsi deligant censores ex iis sodalibus, quos constet, tum praestare aliis incorruptae professione doctrinae rerumque intelligentia quae in iudicio sunt, tum nullius rationem libero animo habere: iis contra submotis, quos scriptores ipsi malle videantur.

IV. Sodales qui scribendo id sibi proponunt, ut explicent, evolvant, pensent certas quasdam sententias, certa quaedam *systemata*, nostris hisce diebus usu recepta, quae qui tenent ad catholicam veritatem prope accedere videantur, immo etiam arbitrentur se eam uberius illustrare ac rectius interpretari quam factum sit sapientia veterum, volumus intellegant, eius generis sententias ideo esse periculi plenas, quia leves ieiunasque mentes, rerum novarum natura cupidas, facile illiciunt et a fide aeternaque salute prohibent. Quamobrem filiis Dominici sancti itemque Angelici Doctoris discipulis sollemne esto pro catholica fide aperte fortiterque propugnare et, cum benigna hominum aestimatione, errores fucata veri specie nudare.

V. Gradus academicos Romani Pontifices saluberrimo eo consilio instituerunt auxeruntque privilegiis, ut eos publice commendarent qui in sacris disciplinis excellerent; verum Apostolica Sedes est haud semel conquesta quod ab iis religiosi viri causam nanciscerentur capiendi sibi et vitae commoda et chori communiumque officiorum vacationem.

Vigilent Praelati ne prava eiusmodi consuetudo irrepat neve consistat; ea enim plus hodie religiosos viros dedecet, cum, serpente latius in Ecclesiam bello, necesse est homines, ingenio rerumque usu valentiores, honorum et commoditatis vitae iacturam magno animo facere, labores quosvis tolerare, ut pro Deo Ecclesiaque devoveant se totos. Ad rem meminerint Dominiciani sodales decessoris Nostri Clementis VIII praescripta: « A servitio chori cum lectoribus et praedicatoribus supe-« riores, iis tantum diebus quibus eos legere aut praedicare contigerit, « dispensare possint ».

VI. Sodales e Praedicatorum Ordine *instantes* esse *ministerio verbi*, quod habent instituto suo praecipuum, magna cum voluptate frequenter accepimus. Verum eos vehementer cohortamur, demisso suscipiant impleantque animo sanctissimum munus, *praedicantes Iesum Christum, et hunc crucifixum;* quod nisi fecerint, quin immo inanem gloriam homi-

numque gratiam aucupari maluerint, erunt *semetipsos pascentes, nubes sine aqua, arbores autumnales, infructuosae.* Omni igitur contentione studeant id efficere quod discipulo suo Timotheo Apostolus tanto opere mandabat: *Sollicite cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis.* Ita et praeclaro Nobis erunt solacio et hominum salutem mirifice provehent.

VII. Quod singuli sodales adscribantur ut filii, non, quemadmodum ante actis temporibus, ad peculiare aliquod coenobium, sed contra ad Provinciam, id cum hodiernae rerum condicioni videatur aptius congruere, et quia vitae communi perfecte degendae plurimum confert, et quia facilius ita prospicitur aequabili utilique redituum proventuumque partitioni inter tironum domos, missiones et varia coenobia, quae maiore subsidio indigeant, decernimus auctoritate Nostra, consuetudinem hanc, sodales ad Provinciam adscribendi, iam nunc vim habere et naturam induere Constitutionis Ordinis propriae, contrariis quibusvis non obstantibus.

Quae videmur, dilecte Fili, pro Nostra in Dominicianam familiam caritate, utiliter constituisse, ea cum religiosis viris communices qui tecum ad generalem coetum proxime habendum iure suo convenient. Confidimus vero futurum, ut universi Ordinis sodales hortationibus iussisque Nostris obtemperent modesteque pareant; qua in re se dignos praebebunt Patris sui legiferi heredes, quem Apostolica Sedes habuit observantissimum. Vos autem laboresque vestros eiusdem sancti Patriarchae tutelae committimus; et caelestium munerum auspicem paternaeque benevolentiae Nostrae testem, tibi, dilecte Fili, religiosis viris qui tecum generalem coetum acturi sunt, et universo Praedicatorum Ordini, apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud sanctum Petrum, die IV mensis augusti, festo S. Dominici, anno MCMXIII, Pontificatus Nostri decimo.

PIUS PP. X.

SACRA CONGREGATIO CONSISTORIALIS

I.

TRANSLATIO ECCLESIAE CATHEDRALIS.

Decreto S. Congregationis Consistorialis diei 22 augusti 1913 dignitas ecclesiae cathedralis Oranensis quae in templo S. Ludovici constituta erat ad novas aedes Ssmo Cordi Iesu sacras translata est.

II.

PROVISIO ECCLESIARUM.

Successivis sacrae Congregationis Consistorialis decretis sanctissimus D. N. Pius PP. X has quae sequuntur ecclesias de proprio pastore providit, nempe:

4 iulii 1913. — Cathedrali ecclesiae Monasteriensi praefecit sac. Ioannem Poggenburg, eiusdem cathedralis ecclesiae Monasteriensis canonicum et vacantis dioecesis vicarium capitularem.

8 iulii. — Cathedrali ecclesiae Laudensi Rmum D. Petrum Zanolini, hactenus episcopum Fabrianensem et Mathelicensem.

— Cathedrali ecclesiae de Chiapas sac. Maximinum Ruiz, archidioecesis Mexicanae, ibidem canonicum poenitentiarium basilicae Guadalupensis.

15 iulii. — Cathedrali ecclesiae Limburgensi sac. Augustinum Kilian, eiusdem ecclesiae cathedralis canonicum.

18 iulii. — Metropolitanae ecclesiae Tarraconensi Rmum D. Antoninum Lopez et Pelaez, hactenus episcopum Iaccensem.

— Metropolitanae ecclesiae Burgensi Rmum D. Iosephum Cadena et Eleta, hactenus episcopum Victoriensem.

— Cathedrali ecclesiae Cordubensi Rmum D. Raymundum Guillamet et Coma, hactenus episcopum Legionensem.

— Cathedrali ecclesiae Legionensi sac. Iosephum Alvarez Miranda, canonicum poenitentiarium cathedralis ecclesiae Ovetensis.

— Cathedrali ecclesiae Segobriensi Rmum D. Aloisium Amigó et Ferrer, hactenus episcopum titularem Tagastensem et administratorem apostolicum dioecesis Celsonensis.

18 iulii 1913. — Cathedrali ecclesiae Salmantinae Rm̃um D. Iulianum de Diego et Garcia Alcolea, hactenus episcopum Asturicensem.

— Cathedrali ecclesiae Asturicensi sac. Antonium Senso Lázaro, canonicum cathedralis ecclesiae Matritensis.

— Cathedrali ecclesiae Placentinae in Hispania sac. Emmanuelem Torres et Torres, canonicum decanum metropolitanae ecclesiae Hispalensis.

— Cathedrali ecclesiae Pacensi Rm̃um D. Adulphum Pérez Muños, hactenus episcopum Canariensem.

— Cathedrali ecclesiae Canariensi sac. Angelum Marquina Corrales, canonicum magistralem metropolitanae ecclesiae Burgensis.

— Cathedrali ecclesiae Oriolensi sacerdotem Raymundum Plaza et Blanco, dioecesis Conchensis, auditorem tribunalis sacrae rotae Matritensis.

— Cathedrali ecclesiae Victoriensi Rm̃um D. Prudentium Melo et Alcalde, hactenus episcopum titularem Olimpiensem.

28 iulii. — Cathedrali ecclesiae Nuceriae Paganorum sac. Iosephum Roméo, archidioecesis Rheginensis, ibique parochum loci vulgo *Catona.*

— Cathedrali ecclesiae Laquedoniensi sac. Cosmam Agostino, dioecesis Hieracensis, ibique parochum loci vulgo *Mammola.*

— Cathedrali ecclesiae Cenetensi sac. Rodulphum Caróli, urbis Romae, cubicularium intimum Sanctitatis Suae, rectorem collegii sanctorum Caroli et Ambrosii de Urbe et officialem S. Congregationis de Religiosis.

1 augusti. — Cathedrali ecclesiae S. Annae in America centrali sac. Rochum Orellana, archidioecesis S. Salvatoris, ibique cancellarium curiae archiepiscopalis.

— Cathedrali ecclesiae S. Michaëlis in America centrali sac. Ioannem Antonium Dueñas, canonicum metropolitanae ecclesiae S. Salvatoris.

— Titulari episcopali ecclesiae Mopsuestianae sacerdotem Iacobum Vilanova, archidioecesis S. Salvatoris, ibique vicarium generalem et canonicum ecclesiae metropolitanae, quem constituit auxiliarem R. P. D. Antonii Adulphi Perez y Aquilar archiepiscopi S. Salvatoris.

2 augusti. — Titulari archiepiscopali ecclesiae Apamensi Revm̃um D. Renatum Franciscum Renou, hactenus archiepiscopum Turonensem.

5 augusti. — Metropolitanae ecclesiae Turonensi Rm̃um D. Albertum Nègre, hactenus episcopum Tutelensem.

6 augusti. — Cathedrali ecclesiae Tutelensi Rm̃um D. Iosephum Métreau, hactenus episcopum titularem Thermensem.

6 augusti 1913. — Cathedrali ecclesiae Superiorensi Rm̃um D. Iosephum Mariam Koudelka, hactenus episcopum titularem Germanicopolitanum.

— Cathedrali ecclesiae Joliettensi sac. Gulielmum Forbes, parochum ecclesiae S. Ioannis Baptistae in urbe Marianopolitana.

— Cathedrali ecclesiae Montis Laurei in ditione Canadensi sacerdotem Franciscum Xaverium Brunet, cancellarium et secretarium archiepiscopi Ottaviensis.

19 augusti. — Cathedrali ecclesiae Notensi sac. Ioseph Vizzini, dioecesis Calatanisiadensis, magistrum S. Theologiae in scholis pontificii seminarii Romani et officialem S. Congregationis Consistorialis.

S. CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE

PRO NEGOTIIS RITUS ORIENTALIS

DECRETUM

QUO STATUUNTUR MUTUAE RELATIONES DISCIPLINARES INTER EPISCOPOS LATINOS CANADENSES ET EPISCOPUM RUTHENUM ILLIUS REGIONIS, NEC NON INTER CLERUM ET FIDELES UTRIUSQUE RITUS.

Fidelibus ruthenis in regione Canadensi commorantibus superiore anno datus est Episcopus eiusdem ritus qui ordinaria potestate eos regat ac gubernet. Ne autem propter diversitatem ritus ac disciplinae dissensiones oriantur inter fideles ruthenos et latinos, sacra Congregatio christiano Nomini Propagando praeposita pro negotiis Rituum Orientalium, in plenariis comitiis diei 11 huius mensis, omnibus rite ac mature perpensis, quae sequuntur *ad decennium* statuenda censuit ad relationes mutuas episcopi, presbyterorum ac populi rutheni ritus cum episcopis, presbyteris ac populo latini ritus illius regionis componendas.

Caput I.

De Episcopo rutheni ritus.

Art. 1. Nominatio Episcopi rutheni ritus pro regione Canadensi, Apostolicae Sedi est unice et omnino reservata.

Art. 2. Episcopus rutheni ritus sub immediata huius Apostolicae Sedis iurisdictione ac potestate est. Plenam autem iurisdictionem ordi-

nariam et personalem exercet in omnes fideles rutheni ritus in regione Canadensi commorantes, sub dependentia tantum R. P. D. Delegati Apostolici pro tempore.

Art. 3. Eidem ius ac potestas competit regendi ac gubernandi gregem suum, ac leges et statuta condendi in iis quae iuri communi non adversantur. Ipsius insuper munus erit vigilare ut tum doctrina et boni mores, tum ritus et disciplina Ecclesiae Orientalis catholicae integre custodiantur.

Art. 4. Episcopus missiones ruthenas frequenter et regulariter visitare districte tenetur, ut gregem sibi concreditum apprime cognoscat, eaque omnia quae ad spirituale eius bonum attinent, melius provideat. Ad quod facilius assequendum utile erit universum territorium Canadense in regiones dividere, prout melius in Domino iudicaverit, quarum unaquaeque subcessive visitetur, ita ut unoquoque saltem quinquennio omnes missiones ruthenae episcopali subsint visitationi.

Art. 5. In visitatione rationes ab unoquoque rectore missionis exposcet administrationis bonorum missionis eiusdem, curabitque ne rector nomine et iure proprio ea retineat, pro quorum acquisitione fideles quovis modo subsidia contulerint. Ut autem securitati bonorum temporalium ecclesiarum summa cum diligentia prospiciatur, eiusdem erit, audito in pertractandis negotiis virorum peritorum consilio, eas tituli possessionis formas adhibere, omnesque praescriptiones servare, quae civilibus legibus singulorum locorum respondeant, quaeque ecclesiasticorum bonorum administrationi, conservationi, ac tutae transmissioni faveant.

Art. 6. Controversiae si quae exoriantur inter Episcopum rutheni ritus et episcopos latini ritus Canadenses, deferantur in devolutivo tantum ad Delegatum Apostolicum Canadensis regionis, salva, item in devolutivo, appellatione ad Apostolicam Sedem.

Art. 7. Ordinaria residentia Episcopi rutheni ritus erit in urbe Winnipeg.

Art. 8. Ad constituendam annuam stipem pro substentatione Episcopi, donec redditus stabiles habeantur, concurrere debent singulae ruthenae communitates, eidem solvendo, ad instar cathedratici, annuam praestationem certam et moderatam, ab ipso secundum aequitatem determinandam.

Art. 9. Episcopus quinto quoque anno plenam et accuratam relationem de statu personali, morali ac materiali missionum proprii ritus exhibeat Delegato Apostolico, qui eam transmittet ad S. Congregationem de Propaganda Fide pro negotiis Ritus Orientalis; atque iuxta morem apud episcopos Canadensis regionis inductum, singulis saltem decenniis ad sacra Apostolorum limina accedat, ut obsequium et obedientiam

suam Pontifici Summo praestet, eique rationem reddat de pastoralis muneris implemento, deque omnibus quae ad ecclesiae suae statum et cleri populique mores ac disciplinam, animarumque sibi concreditarum salutem pertinent.

Caput II.

De Clero rutheno.

Art. 10. Cum nondum habeantur sacerdotes rutheni qui vel nati vel saltem educati sint in regione Canadensi, Episcopus rutheni ritus, praevia intelligentia cum Delegato Apostolico, omni studio curet ut Seminarium pro clericis ruthenis in Canada educandis quantocius instituatur. Interim vero clerici rutheni in Seminaria latinorum de consensu Ordinarii admittantur. Sed nonnisi qui se coelibatum perpetuo servaturos coram Episcopo promiserint, in Seminarium sive nunc sive in posterum admittantur; et nonnisi caelibes ad sacros ordines in regione Canadensi exercendos, promoveri poterunt.

Art. 11. Ad sacrum ministerium exercendum apud fideles rutheni ritus non admittantur sacerdotes nisi sint caelibes vel saltem vidui et absque liberis, integri vita, zelo ac pietate praediti, sufficienter eruditi, lucri non cupidi et a politicis factionibus alieni.

Art. 12. Antequam habeatur numerus sufficiens presbyterorum ruthenorum qui in Canadensi regione educati fuerint, si providenda occurrat de suo rectore aliqua missio ruthenorum vel vacans vel noviter erecta, Episcopus rutheni ritus idoneum sacerdotem caelibem vel saltem viduum postulet ab episcopis ruthenis vel Galitiae vel Hungariae per tramitem S. Congregationis de Propaganda Fide pro negotiis Ritus Orientalis. Illi vero sacerdoti sive uxorato, sive viduo, sive caelibi, qui proprio marte, neque ab Episcopo rutheno vocatus, neque a S. Congregatione missus, illuc perrexerit, Episcopus ruthenus nullas concedere potest facultates, sive celebrandi Sacrum, sive administrandi sacramenta, sive munia ecclesiastica quomodocumque obeundi.

Art. 13. Sacerdoti ex Europa mittendo praedicta S. Congregatio tradet documentum quo ipsi concedatur facultas ad assumendam spiritualem curam fidelium rutheni ritus sub dependentia Ordinarii rutheni Canadensis.

Art. 14. Quilibet ruthenus sacerdos ex Europa proveniens et in Canadensi regione commorans pro fidelium rutheni ritus spirituali cura, semper manebit incardinatus dioecesi originis; attamen Episcopus ruthenus originis, iurisdictionem suam in eum nullimode exercebit, quoadusque

ipse in Canada commorabitur: omnino et unice pendeat a iurisdictione Episcopi rutheni Canadensis.

In patriam autem supradicti sacerdotes redire aut revocari nequeant absque expressa licentia Ordinarii Canadensis, in scriptis concedenda.

Art. 15. Laici rutheni, cuiuscumque originis ac domicilii fuerint, qui sacros Ordines in Canada suscipere cupient, sub omnimoda iurisdictione manebunt Episcopi rutheni Canadensis, in cuius manus iuramentum missionis seu stabilitatis ad inserviendum in territorio emittent.

Art. 16. Omnes rectores missionum ruthenarum Canadensis dominii sunt amovibiles ad nutum Ordinarii rutheni. Amoveri autem non poterunt absque causis gravibus et iustis.

Art. 17. Datur tamen facultas presbytero amoto, appellationem interponendi, in devolutivo, contra decretum remotionis ad tribunal Delegati Apostolici, qui intra tres menses a die appellationis causam definire curabit, salvo semper iure recursus ad Sanctam Sedem, item in devolutivo.

Art. 18. Sustentationi sacerdotis providebit Episcopus, salarium eidem adsignando assumendum ex omnium ecclesiae proventuum massa seu cumulo.

Art. 19. Iura stolae et emolumenta sacri ministerii in singulis missionibus determinanda sunt ab Ordinario rutheno iuxta probatas diversorum locorum consuetudines. Ea tamen privato arbitrio extendere ad sacras functiones a taxa immunes, aut illa ultra taxam determinatam exigere, omnino vetitum est. Caveant insuper sacerdotes rutheni ne iura illa a vere pauperibus exigant; ac omnino vetitum est ea extorquere sub comminatione dilationis baptismi vel benedictionis matrimonii, aut fidelem solvendi incapacem excludere a quacumque sacra functione.

Art. 20. Sacerdotes latini ritus qui a S. Congregatione de Propaganda Fide facultatem obtinuerunt transeundi ad ritum ruthenum in auxilium Episcopi rutheni pro spirituali adsistentia fidelium ruthenorum, quoadusque in ritu rutheno permanebunt, unice et omnino sub iurisdictione Episcopi rutheni erunt. Sacra Congregatio autem vehementer hortatur episcopos latinos Canadenses clero locupletiores, ut Episcopo rutheno in animarum bonum aliquot sacerdotes ad tempus concedant, si ab eodem requirantur.

Art. 21. Si qui vero sunt sacerdotes regulares qui transitum ad ritum ruthenum obtinuerunt, ipsi in his quae ad vitam religiosam spectant, a propriis superioribus regularibus; in his vero quae ad curam animarum et ritum ruthenum pertinent, ab Episcopo rutheno dependent.

Art. 22. Episcopus ruthenus nonnisi in clerum et populum ruthenum iurisdictionem suam exerceat; si tamen aliquo in loco exsistant fideles rutheni ritus, in eoque nondum sit missio ruthena constituta, aut nullus adsit presbyter eiusdem ritus, poterit tunc iurisdictionem suam in fideles ruthenos presbytero latino loci communicare, certiorato Ordinario.

Art. 23. Poterunt insuper episcopi latini Canadenses, certiorato Episcopo rutheno, iurisdictionem dare presbyteris ruthenis illis in locis in quibus fideles latini ritus adsunt sibi subditi, sed nullus adest presbyter latinus qui curam eorum gerere queat.

Caput III.

De fidelibus ruthenis.

Art. 24. Fideles rutheni iis in locis in quibus nulla ecclesia nec sacerdos proprii ritus habeatur, ritui latino sese conformare valebunt; eisque eadem facultas conceditur etiam ubi propter longinquitatem ecclesiae suae non eam possint nisi cum gravi incommodo adire, quin tamen ex hoc ritus mutatio inducatur.

Art. 25. Transitus a ritu rutheno ad latinum laicis ruthenis qui verum et stabile domicilium in regione Canadensi constituerint, concedi nequit nisi a S. Congregatione de Propaganda Fide pro negotiis Ritus Orientalis, gravibus et iustis intervenientibus causis ab ipsa S. Congregatione cognoscendis, audito Episcopo rutheno Canadensi.

Art. 26. Si vero contingat ut hi quandoque in patriam revertantur, tunc etsi ex pontificio rescripto ritum latinum susceperint, licebit eis, Apostolica Sede exorata, ad pristinum ruthenum ritum redire.

Art. 27. Non licet missionariis latinis, sub poenis ab Apostolica Sede decernendis, quempiam ruthenum ad latinum ritum amplectendum inducere.

Art. 28. Fideles rutheni, etiam in locis in quibus adest presbyter rutheni ritus, apud sacerdotem latinum ab Ordinario loci adprobatum peccata sua confiteri et beneficium sacramentalis absolutionis valide et licite obtinere possunt. E converso fideles latini peccata sua confiteri possunt apud sacerdotem ruthenum ab episcopo suo adprobatum, in locis in quibus adest missio aut ecclesia rutheni ritus. Presbyteri vero rutheni absolvere non poterunt fideles latini ritus a censuris et a casibus reservatis in dioecesi latina in qua sacrum ministerium exercent, absque venia Ordinarii latini. Vicissim idem dicatur de presbyteris latinis quoad censuras et reservationes statutas ab Episcopo rutheno.

Art. 29. Omnibus fidelibus cuiusque ritus datur facultas, ut, pietatis causa, sacramentum eucharisticum quolibet ritu confectum suscipiant; ac insuper, ubi necessitas urgeat nec sacerdos diversi ritus adsit, licebit sacerdoti rutheno ministrare Eucharistiam consecratam in azymo; et vicissim sacerdoti latino ministrare in fermentato; at suum quisque ritum in ministrando servabit.

Art. 30. Quisque fidelium praecepto Communionis paschalis ita satisfaciet, si eam suo ritu et quidem a parocho suo accipiat.

Art. 31. Sanctum Viaticum moribundis ritu proprio e manibus proprii parochi accipiendum est; sed, urgente necessitate, fas esto a sacerdote quolibet illud accipere; qui tamen ritu suo ministrabit.

Art. 32. Funerum celebratio ac emolumentorum perceptio in familiis mixti ritus, ad parochum illius ritus pertineant ad quem defunctus pertinebat.

Art. 33. Ad vitanda gravia incommoda quae inde ruthenis evenire possent, facultas eis fit dies festos et ieiunia observandi iuxta consuetudinem locorum in quibus degunt. Attamen diebus dominicis et festis in utroque ritu in eamdem diem incidentibus, sacrae liturgiae in ecclesia sui ritus, si in loco exsistat, rutheni interesse tenentur.

Caput IV.

De matrimoniis inter fideles mixti ritus.

Art. 34. Matrimonia inter catholicos ruthenos et latinos non prohibentur; sed ad vitanda incommoda quae ex rituum diversitate in familiis evenire solent, uxor, durante matrimonio, ritum viri sequi potest, quin ex hoc sui nativi ritus mutatio inducatur.

Art. 35. Soluto matrimonio, mulier proprium ritum originis resumere valet.

Art. 36. Matrimonia tum inter fideles mixti ritus, tum inter fideles ruthenos, servata forma decreti *Ne temere* contrahi debent.

Art. 37. Attamen matrimonia mixti ritus in ritu viri et ab eiusdem parocho erunt benedicenda.

Art. 38. Dispensationes matrimoniales in matrimoniis mixti ritus, si quae sint dandae vel petendae, dentur et petantur ab episcopo sponsae.

Art. 39. Nati in regione Canadensi ex parentibus diversi ritus, ritu patris sunt baptizandi; proles enim sequi omnino debet patris ritum.

Art. 40. Baptismus in alieno ritu ob gravem necessitatem susceptus, cum nimirum infans morti proximus esset vel natus esset in loco in

quo tempore nativitatis parochus proprius patris non aderat, ritus mutationem non inducit.

Art. 41. Infantes ad eius parochi iurisdictionem pertinent, cuius ritus est eorum pater.

Haec autem omnia Ssmus Dñus noster Pius div. prov. Papa X in audientia diei 13 augusti vert. anni, referente infrascripto huius sacrae Congregationis Secretario, rata habuit ac confirmavit, praesensque decretum edi iussit. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus huius S. Congregationis, die 18 augusti anno 1913.

Fr. H. M. Card. Gotti, *Praefectus.*

L. ✠ S.

Hieronymus Rolleri, *Secretarius.*

S. CONGREGATIO RITUUM

DECRETUM

DE VIGILIIS AD RELIQUIAS MARTYRUM PERSOLVENDIS IN NOCTE ANTE DEDICATIONEM ECCLESIAE.

Sacrorum Rituum Congregationi sequens quaestio, pro opportuna solutione, proposita fuit; nimirum:

Iuxta Pontificale Romanum tit. *de ecclesiae dedicatione seu consecratione,* celebrandae sunt vigiliae ante Reliquias sanctorum Martyrum quae in altari consecrando includentur; et canendi Nocturni et Matutinae Laudes in honorem eorundem sanctorum; quaeritur:

Nocturni et Laudes in casu sumendine sunt e novo Psalterio Breviarii Romani per dies hebdomadae disposito; an e Communi plurimorum martyrum; et quo ritu canendi?

Et sacra Rituum Congregatio, audito Commissionis Liturgicae suffragio, praepositae quaestioni ita respondendum censuit: « In casu vigi- « liae persolvantur cum Matutino trium nocturnorum et Laudibus de Com-

« muni plurimorum martyrum, sub ritu duplici, cum Oratione de III loco « *Deus qui nos,* omisso verbo *annua,* et nominibus reticitis, iuxta decre- « tum n. 2886, *Cenomanen.,* 14 iunii 1845 ».

Atque ita rescripsit ac declaravit. Die 18 augusti 1913.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus.*

L. ✠ S.

† Petrus La Fontaine, Ep. Charyst., *Secretarius.*

SACRA ROMANA ROTA

FLORENTINA.

FINIUM PAROCHIALIUM.

Pio PP. X. feliciter regnante, Dominationis Suae Pontificatus anno X, RR. PP. DD. Michaël Lega, Decanus Ponens, *Guilelmus Sebastianelli et Ioseph Alberti, Auditores de turno, in causa* Florentina - Finium Parochialium; *inter* Parochum ad S. Donati, *repraesentatum per legitimum procuratorem advocatum Vincentium Sacconi, ex una; et* Parochum ad S. Nicolai, *repraesentatum per legitimum procuratorem advocatum Nazarenum Patrizi, ex altera parte, die 5 maii 1913 sequentem protulerunt definitivam sententiam.*

In agro Calenzano archidioecesis Florentinae, duae inter plures alias habentur paroeciae, altera sub invocatione S. Donati, matrix Ecclesia, ceteris filiabus antiquitate longe praestans; altera nuncupata a S. Nicolao, filialis S. Donati, quae processu temporis, quippe posita in pago Calenzano, maiorem in dies dignitatem nacta est. Quare anno 1655 *Prioratus* titulo et honore, anno vero 1799 *Plebanatus* iuribus aucta fuit, et exinde a veteri paroecia S. Donati separata est, ei attributis duabus paroeciis suffraganeis, aliis duabus suffraganeis remanentibus veteri plebaniae S. Donati.

Harum plebanalium ecclesiarum, nempe S. Donati et S. Nicolai, fines non uno ex latere se attingunt; inde autem enata est hodierna controversia, iudiciali actione proposita, qua disceptatur utrum S. Donati fines, ex parte qua ad meridianum spectant, definiantur per viam dictam

del Berti vel potius - uti contendit parochus S. Nicolai adversus parochum ad S. Donati - huius fines terminentur a via *di Trevalle* aut *Bertolinese* nuncupata.

Etenim inter has duas vias certa territorii portio continetur quae pertineret ad S. Donati ecclesiam, si huius fines pertingerent - uti contendit istius ecclesiae parochus - ad viam *del Berti;* secus suam intentionem obtineret parochus ad S. Nicolai si eius paroecia terminetur ad septentrionem a via *Trevalle* seu *Bertolinese* dicta.

Usque ad annum 1880 in hac controversa territorii parte exerceri non poterat pastoralis cura quia in ea, hoc anno, prima domus excitata est, posthac aliae domus aedificatae sunt; poterant vero in idem territorium parochi, hodie contendentes, exercere iura realia, vel alia eiusmodi iura adnexa curae pastorali, veluti decimas colligere. Revera, inter argumenta quibus sibi vindicat, uti suum territorium parochiale, controversam portionem, parochus ad S. Nicolai ponit praecipue factum, quod ipse contendit indubie probatum, nempe, decimas praediales a se collectas et exactas fuisse ab agricolis has praedii particulas excolentibus.

Quum vero sub anno 1880 incolae haberi coeperunt in controverso territorio, in hos curam exercuit parochus ad S. Nicolai, eosdemque inter S. Nicolai parochianos in publicis tabulis descripsit tum parochus tum municipalis magistratus, et nulla habita est controversia usque ad annum 1889, quum parochus Becattini, iam ab anno 1880 ad S. Donati parochus, querelam movit apud Curiam, sibi vindicans dictum territorium novasque domus ibi recens aedificatas.

Curia mandavit parocho loci *Pizzodimonte,* Paulo Biagiotti, rem in facto et in iure examinare, habita ratione deductionum utrinque exhibitarum, et relationem exarare de peracta investigatione.

Parochus ad S. Nicolai potissimum sibi arrogabat et arrogat iurisdictionem in controversas domus, quia in hac territorii parte decimas ab immemorabili percepit, quare parochus Biagiotti plures testes examinavit, sex et viginti, praemisso iuramento, ut idem refert (et parochus Becattini hoc non negat, immo de nonnullis testibus hoc affirmat expressis verbis), eosdem interrogans super facto an decimae solutae sint parocho ad S. Nicolai, necnon super opinione vulgata in populo circa fines utriusque parochiae ad controversam partem quod attinet.

Relatio dein Curiae exhibita concludebat favens potius intentioni parochi ad S. Nicolai. Nihilominus res mansit insoluta usque ad annum 1896, die 30 augusti, quo commissio electa *pro corrigendis finibus parochialibus* innixa praecipue *mappis catastalibus,* anno 1821 confectis, edixit controversum latifundum adscribendium esse parochiae S. Donati.

Hanc relationem impetiit parochus ad S. Nicolai, expetens ut causa formiter et iudicialiter definiretur in prima instantia coram Curia Florentina, fundans in primis suam intentionem in novo reperto documento, nempe in mappis confectis anno 1582-1586. Curia Florentina sententiam protulit definitivam die 9 ianuarii 1909, favorabilem parocho S. Nicolai, affirmans vim revera decisivam haberi in novo exhibito documento.

Parochus ad S. Donati ad H. S. O. appellavit, et iam pro definitione res proposita est in turno diei 6 augusti 1912, et RR. Domini iusserunt « ut attestationes acceptae circa solutionem decimarum transmittantur integre et in forma authentica. - A Curia expetierunt ut inquireret « de natura et mensura decimarum et referret ». Curia, iussa faciens, et documenta expetita remisit et re perpensa in *iure* et in *facto* conclusit, agi « de decimis sacramentalibus praedialibus » solutis parocho ad S. Nicolai.

Hoc in statu versatur hodierna actio quae praestolatur definitivum iudicium Dominorum, hac sub rogandi formula: *Cuinam competat super controversum territorium de quo in sententia Curiae Florentinae die 9 iunii 1909, iurisdictio parochialis in casu?*

Ad factum quod attinet, haec animadverterunt praeterea Domini:

1) Iam ab exorta lite uterque parochus in propriam partem invocat traditionem popularem, contendens ab immemorabili aetate fines esse controversos. Quando incoeperint hae discordiae et an revera agitatae sint magno aestu animorum, nullo certo documento affirmari potest, quia si discordiae et aemulationes habitae sunt inter diversos populos agrum *Calenzano* incolentes (et hoc historia indubie docet), tamen inferre non licet, has excitatas, ortas fuisse ob fines parochiales: eo magis quod controversum territorium pene usque ad nostras dies mansit absque habitatoribus. Quocirca aliis aemulationum causis, forsan recentiore aetate, addita est quoque controversia de finibus. Haec facile oriri poterat, postquam parochia S. Nicolai plebanatus iura adepta est sub anno 1799, et maiorem veluti auctoritatem prae sua matrice ecclesia obtinuit, quum parochia esset pagi et municipii *Calenzano.*

2) Animos hodie penitus esse discordes evincitur ex attestationibus exceptis a parocho Biagiotti, inquirente de solutione decimarum: incolae enim parochiae S. Donati favent omnes intentioni sui parochi: alii omnes e S. Nicolao eidem contradicunt. Ast numero multo plures sunt testes e parochia S. Nicolai. Quia vero testes non sunt numerandi, sed ponderandi, suo loco eosdem expendemus. Interim in facto, solidiorem esse traditionem seu popularem opinionem faventem parochiae S. Nicolai scatet ex attestatione reddita a Rev. Dominico Paci, priore loci *Travalle,*

neque uni neque alteri parochiae adscripto, aiente: « Ho sempre sentito « dire e creduto che la strada di divisione sia quella che direttamente « va alla marina (via Travalle) ed è anche la più conveniente, perchè « altrimenti il parroco di Calenzano per andare alle sue case, che sono « al di là della marina, o bisognerebbe che passasse sempre dal ponte « della Valle o di mezzo al popolo di S. Donato; - che il farmacista « Piattoli mi disse un giorno che prima ch'egli facesse la sua casa sul « terreno ora controverso, quei di S. Donato lo pregavano a farla piut- « tosto dall'altra parte per essere di S. Donato e non di Calenzano, - « che anche il Municipio di Calenzano, sebbene vi fosse il sottosegretario « e quattro o cinque consiglieri di S. Donato, pure appena fatta la prima « casa, la segnarono a Calenzano », nemine tunc contradicente.

3) Ex aemulatione autem iampridem exsistente inter duas parochias, magnopere extenuatur valor historicus (de valore *iuridico* infra sermo erit) mappae exaratae sub anno 1821, quia revera fieri potuit ut instinctu et suasionibus cuiusdam potentioris incolae S. Donati controversum territorium inclusum sit finibus S. Donati. Haec facti adiuncta deberi in hac re perpendi, docet decis. 286, n. 4, part. VIII, et decis, 101, n. 10, part. VIII inter *Recent.* ubi ponitur regula, relevare mappam seu plantam impressam ante motam litem tempore non suspecto.

Sane hae mappae geometricis mensuris descriptae eo tendunt ut praedia, debita servata proportione, submittantur vectigalibus aerario publico solvendis; quamobrem significare, describere fines parochiales ad easdem nullimode pertinet. Proinde, mirum non est, hunc errorem irrepere potuisse cum damno alterius populi, qui tamen, quamvis sibi vigilaret, facile falli potuit, quia hae tabulae censoriae ad alium finem dirigebantur. Ceterum hoc documentum, quod ad rem nostram parum vel nil probat, ex alia valde est adnotatione dignum, quia nihilosecius decimae pro controverso territorio solutae sunt postea, non secus ac antea, parocho ad S. Nicolai, etiam interveniente ministerio iudicis, sub anno 1815, uti refert ipse parochus S. Nicolai. Decimarum autem solutionem esse factum satis probatum et valore concludens infra dicetur. De erroribus circa fines parochiales insertis in praefatis tabulis, late disserit Biagiotti in sua relatione exarata an. 1892, et inter alia notat: « Per la pura verità e per la giustizia, io debbo aggiungere che oltre il « detto sbaglio catastale che si verifica in una casa posta lungo la via « che da Pizzo di Monte va a Travalle, vi sono anche i seguenti. Lungo « la via Pratesi il catasto assegna alla parrocchia di Pizzo di Monte una « ben lunga ed estesa zona di terra coperta dalle abitazioni di 19 pigio- « nali, di quattro contadini e di due villette, mentre ecclesiasticamente

« quella zona di terra è sempre appartenuta, come si rileva dagli stati « di anime del secolo passato, alla parrocchia di Gonfranco. All'opposto « è sempre stato ed è tuttora sotto la parrocchia di Pizzo di Monte un « tratto di suolo, coperto in passato dall'abitazione di un colono, attri- « buito dal catasto civile alla parrocchia di Capelle, ecc. ».

4) Ex adverso, tabulae topographicae descriptae an. 1582-1586 referuntur ad eam aetatem, quando aemulationes circa fines haberi non poterant, quia adhuc S. Nicolai ecclesia erat filialis et prae illa S. Donati nulla pollebat dignitate et auctoritate, quam postea et sensim acquisivit, uti narratum est in factispecie, et docte probat professor Carrocci. Quocirca ab earum descriptione excludendum est studium partium. Praeterea istae tabulae omnino fundabantur in divisione populorum, seu parochiarum: descriptio autem eo tendebat ut directe imponeret singulis populis seu parochiis onus curandi vias in finibus sui territorii positas. Nihilominus has tabulas valde exiguum valorem historicum habere probat egregius professor Carrocci, et hoc ultro admiserunt Domini, quippe descriptio locorum est omnimode rudis et indeterminata, facta ad prospectum: attamen in casu nostro quia viae sunt ibi descriptae signatis praediis, intersecatis vel confinibus, additisque adnotationibus quae bene distinguere sinunt viam dictam *Travalle,* a via nuncupata *del Berti* (et hoc admittit et recognoscit hodie procurator parochiae S. Donati), hinc hae figurae apte inservire possunt ad nostram quaestionem, quum controversum territorium iaceat inter duas praefatas vias. Cuinam parochiae autem adscribatur, infra expendemus.

5) Quoad hoc ipsum territorium augetur difficultas in dirimenda quaestione, ob diversa nomina quae in antiquis documentis attributa sunt controverso territorio, quia uti advertit sententia Florentina « dai « vari contratti e dal modo volgare di parlare .... il nome di *Massa* o « di *Pozzo alla Massa* .... s'intende attribuito a tutta la testata del suolo « controverso lungo la via Barbarinese ». Locum hodie controversum, nuncupatum *dei Donnini* antiquitus vocari *Pozzo alla Massa* admittit et probat peritus architectus florentinus deputatus a parocho ad S. Donati. Ita, inter testes asserentes, decimas parocho ad S. Nicolai solutas esse, Petrus Papi refert, decimas ipsum recepisse « per la parte detta il *Pozzo alla Massa* », seu in controverso territorio. Idem asserit Ioseph Berti. Quare dum parochus ad S. Donati producit relationem cuiusdem popularis comitii habiti anno 1847 quod asseritur locum habuisse *al Pozzo alla Massa* seu, uti ipse contendit, in territorio S. Donati, documentum rem non evincit, quia subest aequivocatio in designatione loci. Sed alias patitur exceptiones hoc documentum, quia producitur neque in exemplari,

neque in copia authentica; quocirca in censu iuridicae probationis haberi non potest.

Ad *ius* autem quod attinet, seu ad valorem probationum hinc inde deductarum, in primis animadverterunt Domini, determinandum esse quinam ex contendentibus sit actor, quinam reus, seu possessor cum commoda possessoris conditione in iudicio, qui onus probationis in alterum transfert adeo ut « actore non probante, reus, etsi nihil praestiterit, « obtinebit »: argum. cap. 3, in fine tit. *de caus. poss.*, Decret. Greg. IX. Quod principium melius determinatur per Regulam 63, iur. in VI, seu: « in pari causa, melior est conditio possidentis ». Unde, prout cum communi commentatur Reiff. tit. *de caus. post.*, n. 44, si contendentes pares vel quasi pares producant hinc inde probationes non sufficientes ad evincendam intentionem unius vel alterius partis, res est dubia et in pari causa, tunc qui possidet, obtinebit; quia habet titulum, possessionem, quo adversarius destituitur. Neque mutatur conditio possessoris in diversis instantiis, ut contendit procurator parochi ad S. Donati, nam et appellans retinet eamdem rei personam quam in prima instantia gerebat, ut docet De Luca, *de iudic.*, disc. 3, n. 54. Sane status possessionis in diversis instantiis non mutatur, quia, lite pendente, nihil debet immutari: quare parochus ad S. Nicolai qui recurrit adversus Decretum anni 1896, perseverat esse reus in iudicio, seu possessor.

In re nostra titulus possessionis videtur nullimode posse negari parocho ad S. Nicolai, quippe qui iam pene novem annos exercuit in controversas domus curam animarum pacifice et absque ulla controversia, adeo ut Curia, cum prodierit anno 1896 decretum quo dictae domus adscribebantur parocho ad S. Donati, tamen parochum adversarium retinuit in sui iuris possessione seu quasi possessione, donec definiretur controversia iudicialis promota ab eodem parocho.

Praeterea quamvis admittamus argumentum deductum ex decimarum exactione pati aliquas exceptiones, utpote non undequaque probatum, nihilosecius est satis solide fundatum, adeo ut cum aliis coniunctum indiciis erumpentibus ex reliquis probationibus, possit dici abunde sufficiens ad constabiliendum statum possessionis in exercitio iurium parochialium, favore parochi ad S. Nicolai.

Quantum autem iuvet eiusmodi status ad extricandas quaestiones, ut plurimum intricatissimas, de finibus parochialibus, docetur a magistralibus decisionibus coram Coccino, relatis inter *Recent.* part. V, tom. II. In decis. 433, n. 1, statuitur parochum manutenendum esse in quasi possessione iurium parochialium quousque adversarius invicte non probet suam intentionem. Hanc quasi possessionem acquiri etiam per exerci-

tium unius aut alterius actus pacifice positi (n. 2, decis. cit.) et in decis. 446 in eadem causa Caven. *Limitum parochialium*, n. 1, confirmatur, pondere multarum auctoritatum et iurisprudentiae, favore possessoris, cum agitur de probandis finibus parochialibus, sufficere leviores etiam probationes: quare concluditur: « tandem fuit dictum quod sufficit... « quod materia sit dubia, ut pronunciandum sit favore possessoris: quia « actor tenetur plene et concludenter probare intentionem suam ».

Probationes a parocho ad S. Donati allatae sunt: 1) mappae catastales *geometricae* anno 1821; 2) nonnulla instrumenta emptionis et venditionis ubi controversum territorium comprehendi videtur et attribui parochiae S. Donati; 3) relatio periti Grassi exarata anno 1809. Relatio parochi Bartolini non posse recenseri inter probationes iuridicas iam advertimus.

De mappis catastalibus haec invaluerunt principia in foro et in nostro Ordine. Mappam factam post motam litem, seu controversiis iam excitatis, esse suspectam et exigui valoris, Decis. 185, n. 10 ssq., part. VIII; eamdem vero plene frui auctoritate quando sit facta iudicialiter, citata parte et servatis servandis: ita decis. 69, n. 18, part. XVIII, tit. I inter Recent. Ibi res est de mappa privata; agitur vero de publica in decis. cit. 185, part. VIII et firmatur: « Si haec sit impressa longe ante litem « motam, et multo magis si sit approbata per testes formiter exami- « natos, eundem deservire pro *adminiculo* in confinium probatione ». De Luca, *De iudic.* in disc. 25 magis distincte de mappis sive publicis, sive privatis, enunciat easdem regulas in foro et in scholis receptas. Ponit auctoritatem iudicialem tribui tantum mappis confectis, partibus et testibus citatis et auditis. De mappis publicis haec habet: « Ubi vero « agatur de altera specie mapparum geographicarum quae non pro actibus « particularibus sed generalibus ad publicam utilitatem vel commodi- « tatem a geometriae professoribus confectae sunt atque in voluminibus « vel in chartis impressas habemus, et tunc licet regula videatur ut eis « deferendum sit, adhuc tamen huic regulae non ita simpliciter deferen- « dum venit, sed circumspecte et mature procedendum est cum in dies « fallacia in eis detegatur, ubi praesertim controversia sit de aliquo loco « qui in extremitatibus seu confinibus plurium regnorum aut provincia- « rum etc. ». De mappis geometricis haec habet idem De Luca, l. c.: « Sed si desumi praetendatur probatio comprehensionis ex mensura quae « resultet ex eadem mappa, continente scalam geometricam cum qua « geometriae professores praetendunt scire distantias, sive quod ipsi « geometrae in eorum tabulis (ut facere solent) adiiciant lineas deno- « tantes ut id quod intra lineam est, dicatur intra districtum vel pro- « vinciam, secus autem quod extra, et tunc eis non defertur, quando de

« hoc principaliter agatur, quoniam hoc non pendet ab eorum arte vel « peritia etc. ». Equidem in casu nostro agitur de mappis geometricis censuariis, publica auctoritate confectis, quibus bona ibi descripta submittuntur vectigalibus, et de his notitia habetur accurate ab iis quorum interest; sed geometrae quia munus publicum habuerunt mensurandi territoria geometrice, et non delineandi fines parochiarum, in eis denotandis censentur studio privato procedere, et hinc vel nullam vel parvam, pro diversis rerum adiunctis, fidem merentur.

Secundo loco, de probatione deducta ex quibusdam contractibus ubi controversum territorium adscribitur parochiae S. Donati, et hanc probationem diligenter explicavit in suis animadversionibus sac. Ioseph Salvadori, adverti debet, eiusmodi deductiones pati quamdam exceptionem, penitus enervantem, elidentem vim earumdem probativam. Nam in more est ut praedium dicatur esse in loco ubi domus sita est unde nomen derivat, etiamsi aliqua pars fundi forte se protendat intra fines alterius parochiae. Praeterea quia sitae denominationes et descriptiones nimis summariae, vulgares et arbitrariae recidebant in damnum aerarii, ipse sacerdos memorat correctiones factas eiusmodi descriptionibus per decretum, *Arroto*, syndaci Scala (Gonfaloniere) anno 1535. Et res ita narratur: « L'altra obbiezione che potrebbe fare si è il contrapporre ai pas- « saggi dei poderi di S. Donato l'arroto di n. 69 del 1739: - Quartiere « di S. Spirito, Gonfaloniere Scala, il quale pretende correggere tutti i « passaggi che questo podere ha fatto dal 1641 in poi, e dice che quando « si compose doveva comporsi così: Due pezzi di terra di staia 23 circa « alla misura pratese nel *popolo di S. Niccolò a Calenzano* luogo detto « - il Pozzo alle Masse - (seu revera controversa territorii pars) confi- « nate ecc. ». Quod nomen admodum opportune recidit ad firmandam animadversionem antea factam, nempe locum nuncupatum *Pozzo alle Masse* saepe recurrens in documentis et in attestationibus revera comprehendere portionem territorii controversam. Correctiones factas a publico magistratu omnimode evertere adnititur sacerdos Salvadori; sed quin definiatur quaestio sub aspectu historico remittenda ad eruditos viros, sub ratione iuridica sane hae exceptiones vim habent enervandi productam probationem.

Denique examinanda est relatio periti Grassi, exarata occasione quaestionis exortae anno 1809 circa domum Carretti, tunc recens aedificatam, et quaerebatur an pertineret parochiae S. Donati, aut potius alii S. Nicolai.

Peritus domum Carretti attribuit parochiae S. Nicolai, ita argumentatus: « La casa costruita dal Carretti è collocata a contatto della strada « Bolognese (Barbarinese) dove appunto si riunisce a quella che va a

« Prato, le quali due strade hanno servito e servono di limite ai terreni « dei due popoli in questione, cosicchè tutta quella parte di terreno *al* « *di là* di queste due strade, riguarda S. Donato, appartiene a quella « cura, ed all'opposto i terreni posti *al di qua* delle medesime verso il « Castello di Calenzano, dove è stata eretta la nuova casa, spettano al « popolo di S. Nicola ». Peritus suas facit animadversiones, territorium prospiciens a domo Carretti, et ponit duas vias, Bononiensem et Pratensem, uti limites parochiales; hinc concludit procurator parochiae S. Donati, territorium controversum a perito adiudicari parochiae S. Donati, quum revera hoc territorium sit citra (*al di là*) viam Bononiensem. - Sed probatio non est necessario concludens, quia via Bononiensis producitur ultra domum Carretti et facit cum via Pratensi, ubi hae intersecantur, duos angulos pene rectos; alterum angulum comprehendentem qua spectet ad septentrionem (*al di là*) territorium quod « riguarda S. Donato, appartiene a " quella Cura „ »: qua vero spectat ad meridiem, alter angulus duarum viarum continet domum Carretti, seu « ed all'opposto, i terreni posti al di qua » pertinent ad parochiam S. Nicolai.

Quae interpretatio optime concordat cum iis quae sequuntur et ab adversario invocantur in suam partem, nempe: « I proprietari di beni « posti sotto la nuova fabbrica pagano tutti le decime alla chiesa di « S. Nicola, il che pure accade per i terreni situati sulla parte di sotto « che riguarda il Carretti ecc. ». Porro, nonnisi improprie et falso dici posset - animadverterunt Domini - controversa praedia - riguardare - prospicere ad Ecclesiam S. Donati, seu *ad septentrionem*, nam ista sunt in decliviis citra viam Travalle et spectant ad ecclesiam S. Nicolai, seu *ad meridiem*. Quocirca illa praedia revera esse quae in questione sunt, valde probabiliter asserere licet. Quamobrem, haec probatio, ut minus dicamus, est aequivoca et non satis favet intentioni parochi ad S. Donati.

Inde concludere licet hunc parochum nullam dedisse probationem evincentem suam petitionem.

Modo Domini expenderunt adversa argumenta quae reduxerunt:

1) ad decimarum exactionem, et 2) ad plantas topographicas anni 1582-86.

De decimis, mandato Curiae parochus Biagiotti fecit inquisitionem anno 1892, ad acta exhibitam ad petitionem Turni, uti relatum est. Inquisitio versatur etiam circa opinionem incolarum controversi territorii, ad fines parochiales quod spectat.

An decimae solverentur et quinam essent fines parochiales, quaesitum est a colonis incolis utriusque parochiae: hi quasi testes inducti

sunt coram inquirente parocho, eosque testatos esse sub iuramento, visum est Dominis non posse in dubium vocari, quia hos testes fuisse legitime iuratos asserit idem parochus in relatione Curiae exhibita sub mense aprilis eiusdem anni, et idem admittit parochus ad S. Donati, in suis litteris die 26 martii 1892 et de attestationibus ita loquitur ut easdem legisse non dubitare liceat.

Quae notitia statim habita a dicto parocho de exceptis attestationibus eisdem maiorem auctoritatem et fidem confert et exceptionem quam ipse non movit, at hodie movit procurator paroeciae, videlicet, decimas non potuisse exigi a colono Alexandro Papi, quia per ordinationem Leopoldi magni ducis anno 1783 decimae exigendae erant non a parocho, sed ab officialibus (Camerlenghi) Municipii; eiusmodi exceptionem in facto nullum habere fundamentum patet, quippe ipse Becattini admittit in citatis litteris: « Egli (il Papi) ritirava le decime dei « popolani tutti di Calenzano quando era colono ecc. » et tantum dubitet exegisse a colonis Ciampi pro parte praedii controversa.

De valore harum attestationum in primis adverterunt Domini, has certe non esse iudiciales, quia non exceptae sunt citatis et auditis partibus, aliisque servatis de iure servandis. At non exinde eis omne pondus denegandum est. Sane De Luca, *De iudic.*, disc. 32, n. 1 seq. disserens de eiusmodi probatione, notat adesse hanc speciem attestationum: « quae « dicitur per testes ad futuram rei memoriam, sive pro informatione, « coram notario publico, vel apud acta alicuius iudicis, etiam cum iura- « mento examinatos, nemine tamen citato atque in forma voluntariae « potius quam contentiosae iurisdictionis », et infert regulam esse « quod « perfectam et concludentem probationem non faciunt, cum attestationes « potius quam testes dicantur ». Sed advertere non praetermittit, ibi n. 6: « Super his autem impossibile est certam regulam statuere generalem, « cum revera totum pendeat ex singulorum casuum particularibus cir- « cumstantiis, prudenti iudicis arbitrio ponderandis etc. ». Decis. 204, n. 11, part. 9, *Recent.*

Iamvero, parochus inquirens, a Curia deputatus, suffraganeus parochiae plebanalis S. Donati, visus est Dominis plane eiusmodi mandati dignus, in quem nullam exceptionem movit parochus ad S. Donati, quamvis hunc sciret suae intentioni non favorabilem. Personae autem interrogatae sunt simplices et rudes, et, ut plurimum, religiosis moribus instructae, quae in suis assertionibus, praesertim iuratis, fidem merentur.

Nihilominus parochiani S. Nicolai contradicunt omnes attestationibus parochianorum alterius ecclesiae. Quare viderentur omnes attestationes nihili faciendae esse.

Verum si uti par est ponderentur, videntur multo magis valere et potiores esse attestationes quae favent parocho ad S. Nicolai. In hoc examine prae oculis habenda est regula trita in foro, nempe « magis « creditur duobus testibus affirmantibus, quam mille negantibus.»: quia affirmans aliquid scire vel cognoscere asserit, dum negans, dumtaxat se nescire ait. Reiff. *De fid. instrument.*, n. 298 et in decis. *Recent.* 272, n. 2, part. 2; 141, n. 7; 54, n. 13, part. 4, tom. 2; 294, n. 11, part. 5, tom. 1, ecc.

Atqui testes Ciampi Augustinus eiusque pater a procuratore parochiae S. Donati producti, referunt: « Io non so nulla. Non ho ricordanza « che sieno state pagate ». Et Iulius Fabi: « Di questa questione non « posso dir nulla ». Positivam, seu non pure negantem reddidit attestationem iuratus coram notario Carolus Ciampi, filius aut nepos fratrum Ciampi de quibus antea: « Non sono mai state pagate dalla sua fami- « glia nè da lui le decime ad alcuna chiesa ». Verum ex adverso, multo antea, coram parocho Biagiotti, eius sorores, uti videntur, vel certe arcte coniunctae, Annuntiata et Carola Ciampi, testatae sunt: « Sì, (i Ciampi) « ne hanno sempre pagati due quarti e veniva a prenderli il contadino « del pievano ». Hic est Alexander Papi, qui testatus est: « Sì, per la « presa detta *Pozzo alle Masse,* ci sono andato sempre io a riscuoterle ». Praeterea narratur a Petro del Ciabatti, nepote, ex sorore fratrum Ciampi: « La mamma (Annuntiata Ciampi) anche prima che cominciasse questa « questione diceva sempre: " A casa mia si pagava la decima a Calen- « zano ecc. „. Di più la zia (Carola Ciampi) disse a casa mia che essendo « andata dai suoi fratelli, cioè dai Ciampi, volevano che tornasse a Pizzo- « dimonte per dire diversamente da quello che aveva deposto e che vole- « vano far passare la mamma da demente, ecc. ». Quare dubitare non licet attestationes redditas esse cum studio partium, sed multo magis affirmativae et concludentes sunt attestationes parocho ad S. Nicolai faventes.

Nam, praeter recensitos, Petrus Ciampi, nepos adversantium, et ipse, fatetur: « Mio padre diceva sempre che le decime della terra sotto la « strada ..... le avevano sempre pagate a Calenzano ». Rosa Bettarini, fassa est: « Le ho vedute pagare io (dai Ciampi) quando era ragazza « ed ho veduto che il Ciampi pagò il grano delle decime a Francesco « Papi ecc. ». Item, Ronconi Ioannes, et de facto proprio idem testatur Carolus Zacchini.

Huiusmodi attestationes favore parochi ad S. Nicolai, quantumvis per se non efficiant probationem omni exceptione maiorem, tamen multum superexcedunt efficaciam exceptionum et vim habent probativam seu faciunt semiplenam probationem praecipue ob externa adminicula quibus sustentantur.

Siquidem ad acta deductus fuit liber quo ab anno 1565 ad annum 1692 excriptae sunt decimae et de his haec habet Curia Florentina in relatione diei 9 ianuarii 1913 a RR. PP. Dominis exquisita : « In questo « decimario si trova dal 1565 al 1692 addecimato due volte sotto il num. 61, « e una volta sotto il num. 60 un podere, luogo detto " al Pozzo alle « Masse „ dei Sommai, la casa oggi nel popolo di S. Donato era con decima « di mezzo staio e una mina di grano, la quale apparisce pagata puntual- « mente fino a tutto il 1692. Inoltre due volte sotto il n. 62, e una volta « sotto il n. 61 è addecimato anche il podere, luogo detto sul monte di « S. Donato ... per le terre che ha in Calenzano ... ora essendo il nome di « " Pozzo alle Masse „ quello del terreno controverso, e due terzi di « questo terreno appartenendo al podere di S. Donato che ha casa colo- « nica nel popolo omonimo fino ad oggi, è chiaro che la decima pagata « a S. Nicolò per quei terreni nel 1561 fino al 1691 è identica a quella « che negli ultimi tempi venne abolita ».

Praeterea quia ipse parochus Biagiotti fassus est, colonos Lici et Pelagatto, excolentes terras in controverso territorio positas, nunquam decimas solvisse, inde parochus Becattini et hodie procurator parochiae S. Donati exceptionem faciunt, advertentes, hoc factum destruere assertiones adversas testium, quia si hi coloni non solverunt, coniicere licet nec alios solvisse.

Sed, contra, animadvertit parochus Biagiotti adesse rationem non solutae decimae, quippe haec praedia olim pertinebant seu ante direptionem bonorum a Napoleone decretam, ecclesiae S. Donati; ecclesias autem non fuisse solitas ecclesiis decimare. Quam rationem undequaque solidam, confirmationem habet magnopere opportunam ad rem nostram a relatione iam citata periti Grassi, anni 1809, qui argumentum deducens a solutione decimarum, notat: « Il che pure accade per i terreni « situati dalla parte di sotto che riguarda il Castello, *se si eccettuino* « *alcuni effetti della Pieve di S. Donato, che non soffrono, come beni eccle-* « *siastici, questo aggravio* ». Proinde confirmatur etiam conclusio, iam posita, nempe controversum territorium etiam a perito Grassi fuisse attributum parochiae S. Nicolai.

Perpenderunt Domini attestationes recollectas a parocho Biagiotti, faventes parocho ad S. Nicolai, famam seu opinionem publicam penes illos populos referentes. Hi testes fatentur, hoc semper ab aliis audivisse, a maioribus recepisse: unde recolunt opinionem publicam et exstantem, asserentes: « Io ho sempre sentito dire e tutti i sottoscritti depongono « che hanno sempre sentito dire: " I miei vecchi dicevano sempre che « il Pozzo alle Masse era il confine „ ». Haec et similia testes deponunt.

Ad rem facit Mascard., *De probat. conclus.*, 394, n. 1 et ssq. « Con- « fines probantur per istrumenta ... *primo* ampliabis, conclusionem pro- « cedere, licet talia instrumenta, dummodo antiqua sint, non directe, sed « enunciative et assertive, mentionem de finibus faciant ... In probatione « confinium non requiritur directa probatio, sed sufficit probatio admi- « niculativa per verisimilia adminicula ».

Curia Florentina, quia argumentum decisivum censuit obtineri ex plantis topographicis quas modo expendemus, penitus examinare non curavit argumentum decimarum, et hinc sententia fassa est huic probationi posse inesse vim « quando venisse bene accertata la loro natura « ed il titolo vero della loro prestazione, mentre allo stato degli atti, « l'una e l'altra cause rimangono affatto indeterminate ». Hodie vero has decimas fuisse *praediales-sacramentales*, ex his quae Curia deduxit, non potest in quaestionem revocari, et pars adversa ne exceptionem quidem movit. Ceterum praesumptio est, decimas praediales sacramentales exigendas esse a parocho in cuius territorio sunt praedia, etsi agricolae alterius ecclesiae parochiani sint. De Luca, *de decimis*, disc. 32, num. 2; Reiff., *de decimis*, n. 94. Hoc ut axioma habendum esse dixerunt Domini: ex quo scatent necessaria corollaria, nempe:

1) quod si quaestio oriatur cuinam paroeciae dominus fundi pertineat, nullum potest ex harum decimarum solutione documentum absolute probatorium haberi, et questio altero ex capite solvenda erit. E contrario,

2) si quaestio sit cuinam paroeciae pertineat fundus e quo colliguntur decimae, tunc a solutione decimarum semper argumentum probatorium haberi potest, utpote quia fundus, ex quo colliguntur decimae, semper pertinet ad paroeciam cuius in finibus fundus ipse situs est.

Ante Bonifacium VIII res diversimode se habebat, quia fideles adstringebantur ad decimas solvendas, etiamsi fundos haberent in paroecia aliena (Cf. cc. 18, 20, 32, tit. XXX, lib. III, decret. Greg. IX). Attamen progressu temporis, cum litigatores magis magisque instarent in regula finium custodiendorum, Bonifacius VIII in cap. II, tit. V, lib. II, et in c. 2, tit. XIII, l. III, in VI statuit, decimas reales solvendas esse parocho intra cuius ecclesiae fines reperiuntur fundi, ex quibus decimae praecipiuntur.

Fit exceptio, quando scilicet erigitur nova paroecia intra limites alterius: quo casu quandoque constituitur ut decimae, non novae paroeciae seu paroeciae filiali, sed matrici ecclesiae solvantur in recognitionem matricitatis, seu antiqui dominii, quod fit iure privilegiato et hoc aliis quoque in casibus concedi potest.

Attamen ut decimatio constituat argumentum probatorium ac litis decisorium, requiritur ut agatur de decimis sacramentalibus et realibus, minime vero de decimis personalibus aut dominicalibus, etiamsi decimae istae dominicales sint reales. Insuper attendi debet, utrum ius decimandi spectet parocho intra cuius fines paroeciae fundus situs est, ratione praescriptionis aut particularis privilegii; et in dubio semper praesumendum est pro ordinaria et consueta disciplina quae tenet decimas reales solvi semper titulo sacramentali, ut ita dicam, et non dominicali, et praescriptio aut privilegium opportunis et concludentibus probationibus semper erit demonstrandum. Iamvero in casu nostro, Domini dixerunt agi de decimis praedialibus, quae demonstrantur solutae parocho S. Nicolai.

Probationem deductam ex plantis topographicis an. 1582-1586 iudex florentinus opinatus est esse decisivam. Ad rem autem censuerunt Domini antea esse investigandum an ex hisce plantis eruatur controversum territorium uni potiusquam alii paroeciae pertinere; dein fiet quaestio an eisdem sit fides adhibenda. - Peritus qui mandato parochi Becattini primo examinavit has plantas, opinatus est hoc esse documentum vere « preziosissimo ed eloquente » quia inibi describebantur parochiae cum suis finibus, seu viis aut praediis confinibus, prouti patet inspicienti has figuras. Populus S. Donati describitur habens ad meridiem suos fines ad viam *A*, ita descriptam in notationibus: « La strada « segnata *A* che si parte di su a confini di Santo Niccolò fra beni dei « Sommai, larga b. 7 ... e finisce in un fiume della Marina fra beni del « Beccuti e del Ginori larga b. 6 e lunga b. 5,50 ».

Populus S. Nicolai ad septentrionem fines habet ad eamdem viam, qua ad *meridiem* terminat parochia S. Donati, sed haec via tantum signatur in suo principio et termino, quia uti iam adnotavimus, scopus erat Moderatorum Reipublicae, has vias assignare curandas populis ad quos pertinebant. Quare fines S. Nicolai ad meridiem non est via signata *A*, sed quaedam territorii pars signata in planta S. Donati, littera *Z* distincta, nullam domum continens. Dein delineatur via sub littera A 1 ita excripta in notis: « La strada segnata A 1 che si parte dalla « strada segnata *Z*, fra beni dei Sommai, larga b. 4 e mezzo ... et finisce « su el fiume della Marina larga Ba 5 et lunga Ba 1515 ». Peritus florentinus perspiciens quod si admittatur viam signatam *A* in planta S. Donati esse viam *Travalle* iam finita erat causa S. Donati quia in hac suos fines habuisset, uti contendit parochus adversarius, demonstrare nisus est viam signatam *A* in planta S. Donati esse viam *del Berti*, eamdemque, in planta S. Nicolai, signatam esse littera A 1. Sed

eiusmodi conclusio contraria est evidentiae facti et notis plantae adnexis, quippe duarum viarum diversa est latitudo et longitudo; atque earum percursus, habita ratione fundorum confinium, respondet, respective, hodiernis viis *di Travalle* seu *delle Bertoline* et *Via del Berti*. Quamobrem hodie procurator paroeciae S. Donati reiicit uti assurdam conclusionem periti florentini, et admittit descriptionem topographicam paroeciae S. Donati desinere in Viam *Travalle*, sed fecit suam conclusionem domini Del Badia, nempe quod huiusmodi plantae « non dimostrano « la misura, i confini del territorio appartenente a ciascuna parrocchia, « essendo state fatte unicamente per constatare la misura delle strade, « affinchè si potesse in seguito verificare se fossero ristrette, occu- « pate, ecc. ».

Verum critica historica non destruit hoc factum, nempe territorium controversum contineri in territorio assignato « in planta topografica » paroeciae S. Nicolai; ast haec critica vellet ut fides denegaretur huiusmodi descriptioni. Iamvero animadversiones factae a peritis historicis sunt nimis generales, et quamvis admittamus has plantas non esse ab erroribus immunes, tamen nemo non videt quantam lucem hae descriptiones, factae uti diximus tempore non suspecto, afferant in nostra controversia.

Nihilominus, quia iurisprudentia est « divinarum et humanarum « rerum notitia, iusti atque iniusti scientia » (Ulp. l. X *de iust. et iur. Dig.*), ita rationem habere volumus de critica historica, et admittere exinde extenuari valorem huius argumenti.

Si vero hoc argumentum iungatur alteri deducto ex decimarum exactione, ea conflatur probatio quae moralem certitudinem omnimode gignit.

Neque praetermittendae sunt regulae quae moderantur eiusmodi quaestiones per iurisprudentiam N. S. O.: siquidem uti asseritur in decis. 286, n. 1, part. VIII. *Recent.* ubi agitur de probandis confinibus in antiquis, admittuntur leviores probationes et coniecturae quae simul iunctae iudici moralem persuasionem pariunt. Quod si perseveret dubium, tunc suppetit certa regula, meliorem esse conditionem possidentis.

Ast in casu nostro possessio certa assistit parocho ad S. Nicolai, et hinc, quamvis labiles velint dici probationes ab eo productae, multum superexcedunt vim adversarum deductionum, quamobrem, nedum in pari causa, sed in longe meliore causa respondendum est pro reo, seu possessore.

Nullimode vere heic invocari posset praesumptio, seu assistentia iuris favore S. Donati, quia haec est ecclesia matrix a qua divisa est ecclesia

S. Nicolai; nam praesumptio, seu assistentia iuris, nullimode praevalere potest possessioni; uti firmatur in decis. 456, part. 18, tom. 2, *recent.*

Hisce igitur omnibus perpensis, Christi nomine invocato, Nos Auditores de turno, pro tribunali sedentes et solum Deum prae oculis habentes, dicimus, declaramus et definitive sententiamus, proposito dubio respondentes: *Iurisdictionem parochialem competere parocho S. Nicolai in controverso territorio, in casu.* Expensas vero iudiciales volumus inter partes haberi compensatas.

Ita declaramus, mandantes Ordinariis locorum et ministris tribunalium ad quos spectat, ut exsequutioni mandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normam sacrorum canonum et praesertim can. 3, sess. XXV, Conc. Trid., iis adhibitis exsecutivis et coërcitivis mediis quae magis opportuna et efficacia pro rerum adiunctis exstitura sint.

Romae in sede tribunalis sacrae Romanae Rotae, die 5 maii 1913.

M. Lega, *Decanus Ponens.*
Guilelmus Sebastianelli.
Iosephus Alberti.

Ex Cancellaria 4 iunii 1913.
Sac. T. Tani, *Notarius.*

DIARIUM ROMANAE CURIAE

S. CONGREGAZIONE DEI RITI.

CONGREGAZIONE ANTIPREPARATORIA.

Il giorno 26 agosto 1913, presso l'Emo e Rmo signor cardinale Francesco di Paola Cassetta, Ponente della Causa di beatificazione e canonizzazione del Ven. servo di Dio Giovanni Battista da Borgondia, sacerdote professo dell'Ordine dei Frati Minori, fu tenuta la Congregazione dei sacri Riti Antipreparatoria, nella quale dai Rmi Prelati Officiali e dai Consultori teologi della medesima fu discusso l'eroismo delle virtù, esercitate dallo stesso Ven. servo di Dio.

SEGRETERIA DI STATO.

La Direzione dell'*Annuario Pontificio* prega vivamente gli Illmi e Revmi Monsignori, Arcivescovi, Vescovi, Abati, Superiori degli Ordini Religiosi, Rettori dei Collegi Urbani e quanti possano avervi interesse, di voler inviare a questo ufficio (presso la Segreteria di Stato - Vaticano) le notizie e rettifiche riguardanti le rispettive Diocesi ed Instituti da inserirsi nell'*Annuario Pontificio* pel prossimo anno; in conformità delle Lettere ed istruzioni date da Sua Eminenza Revma il Sig. cardinale Merry del Val, Segretario di Stato di SUA SANTITÀ, in data del 15 giugno 1911 e 1912.

NOMINE.

Con Brevi apostolici il Santo Padre si è degnato di nominare:

Protonotario Apostolico ad instar participantium:

2 agosto 1913. — Mons. Giuseppe Holder, vicario generale della diocesi di Dunkeld e preposito del capitolo di quella cattedrale.

Prelato Domestico di S. S.:

30 luglio 1913. — Mons. Augusto Maria Taggiasco, di Roma.

ONORIFICENZE.

Con Brevi apostolici il Santo Padre si è degnato di conferire le seguenti onorificenze:

La Commenda dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

3 agosto 1913. — Al sig. Marcello de la Bigne de Villeneuve, dell'arcidiocesi di Rennes.

Il Cavalierato dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe civile:

3 agosto 1913. — Al sig. Pietro Darey, residente in Pietroburgo.
— Al sig. Paolo Lagier, direttore della Banca di Francia in Pietroburgo.
14 agosto. — Al sig. Giovanni Sutton, della diocesi di Lincoln.
17 agosto. — Al sig. Angelo Petit le Brun, della diocesi di Versailles.

Il Cavalierato dell'Ordine di S. Gregorio Magno, classe militare:

12 agosto 1913. — Al sig. Lorenzo Sympa, tenente sanitario del Corpo della Guardia Palatina d'onore.

Il Cavalierato dell'Ordine di S. Silvestro Papa:

30 luglio 1913. — Al sig. Giuseppe Pierre, della diocesi di Bourges.
13 agosto. — Al sig. Carlo Kambo, di Roma.

Magni momenti opus editum est:

MUTATIONES
IN BREVIARIO ET MISSALI ROMANO

AD NORMAM

CONSTITUTIONIS APOSTOLICAE *DIVINO AFFLATU*

ET S. R. C. RECENTIUM DECRETORUM

PARS I. — **IN BREVIARIO**, in 8°, pp. 145. — **Lire 2.** —

ACTA APOSTOLICAE SEDIS Commentarium Officiale. Annus I (1909). - VOLUMEN I. - In 8° gr., pp. 907. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

— **Annus II (1910).** - VOLUMEN II. - In 8° grande, di pagine 1046. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

— **Annus III (1911).** - VOLUMEN III. - In 8° grande, di pagine 736. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

— **Annus IV (1912).** - VOLUMEN IV. - In 8° grande, di pagine 804. — PRETIUM: Pro Italia L. **12.**— Extra Italiam L. **15.**—

Storia della Marina Pontificia. GUGLIELMOTTI (P. ALBERTO, Ord. PP. PP.)., 10 voll. in 4° L. **70.**—

Vol. I. *Medio Evo* (728-1299), pp. VIII-465. - II. *Medio Evo* (1300-1499), pp. 517. - III. *Guerra dei Pirati* (1500-1537), pp. 427. - IV. *Guerra dei Pirati* (1537-1565), pp. 428. - V. *Fortificazioni nella Spiaggia Romana* (1560-1570), pp. VII-507. - VI. *Marcantonio Colonna alla Battaglia di Lepanto* (1570-1573), pp. 422. - VII. *La Squadra permanente* (1573-1644), pp. 439. - VIII. *La Squadra ausiliaria* (1644-1699), pp. 499. - IX. *Gli ultimi fatti da Corfù all'Egitto* (1700-1807), pp. VII-466. - X. *Atlante delle cento tavole* (1458-1570), pp. VII-425.

Acta PII IX P. M., 9 voll. in 8° L. **45.**—

Parte I. (contiene: *Allocuzioni, Motu-propri, Encicliche, Lettere Apostoliche, Omelie, Costituzioni, Decreti, Note e Dispacci diplomatici, Convenzioni, Istruzioni e Statuti*). - Vol. I. An. 1846-1854, pp. VI-673. 1854-1864. - Vol. II. An. 1855-1857, pp. 626. 1854-1864. - Vol. III. An. 1858-1864, pp. 732. 1854-1864. - Vol. IV. An. 1865-1867, pp. 335, 1869. - Vol. V. An. 1869-1871, pp. 392. 1871-78. - Vol. VI. An. 1872-1874, pp. 409. 1871-78. - Vol. VII. An. 1875-1878, pp. 500. 1871-78.

Parte II. (contiene: *Disposizioni, Permessi, Proroghe, Regolamenti, Motu-proprii, Chirografi, Note, Proteste, Proclami, Notificazioni ed Editti*). - Vol. I. An. 1846-1850, pp. 715. 1857. - Vol. II. An. 1851-1856, pp. 380. 1857.

Nova editio facta est:

MARTYROLOGIUM ROMANUM

Gregorii XIII jussu editum, Urbani VIII et Clementis X auctoritate recognitum ac deinde anno MDCCXLIX Benedicti XIV opera ac studio emendatum et auctum.

Editio typica Vaticana, auspice SS. D. N. Pio Papa X, confecta, in qua Sanctorum et Beatorum exstant elogia, a S. Rituum Congregatione ad haec usque tempora adprobata.

Haec Romani Martyrologii editio, quam S. Rituum Congregatio diligenter recognovit ac Typicam declaravit, multo emendatior multoque locupletior est quam quae ad hunc diem prodierunt, retractatis additisve nonnullis Sanctorum elogiis, ipso aliquantum commutato eorum ordine, adiectis etiam variis indicibus, quorum ope facillimum est reperire, quidquid in libro perquiratur.

Voluminis duplex est forma: maior pro servitio chorali, minor pro usu privato ac pro iis, qui rebus student liturgicis.

PRETIA:

Editio in-8 mai. (29 × 20), in *charta manufacta* et *charactere rubro-nigro*, fol. LXXXVII-396 . . . . . Lib. **8,50**

— Volumen pelle caprina contectum dorso, ceterum linteo, angulis rotundatis, foliis sectione rubricatis, titulo aureo . . . . . Lib. 12 —

— Cum tegumento pellis caprinae nigrae, angulis rotundis, sectione foliorum aurea, dorso lateribusque auro ornatis . . . . . Lib. 15 —

Editio in-8 min. (22 × 14), in *charta optima et levigata* et *charactere rubro-nigro*, fol. CXLIX-673 . . . . . Lib. **4,50**

— Volumen pelle caprina contectum dorso, ceterum linteo, angulis rotundatis, foliis sectione rubricatis, titulo aureo . . . . . Lib. 7 —

— Cum tegumento pellis caprinae nigrae, angulis rotundis, sectione foliorum aurea, dorso lateribusque auro ornatis . . . . . Lib. 9 —

Sub praelo:

Editio in-8 (26 × 16) ***gallico sermone exarata.***

Editio in-8 (26 × 16) ***hispanico sermone exarata.***

MARTIROLOGIO ROMANO

Edito per ordine di Gregorio XIII, riconosciuto per autorità di Urbano VIII e Clemente X, e quindi nel 1749 emendato ed accresciuto per opera e studio di Benedetto XIV.

Edizione tipica Vaticana fatta sotto gli auspici del SS.mo Signor Nostro Pio Papa X, nella quale sono inseriti gli elogi dei Santi e dei Beati, fino ad oggi approvati dalla S. Congregazione dei Riti.

Questa nuova edizione del Martirologio Romano, in lingua italiana, che la Sacra Congregazione dei Riti ha riveduto e dichiarato tipica, è molto più ricca e completa di quelle che fino ad oggi furono pubblicate, essendo stati corretti e completati alcuni elogi di Santi, ed essendovi aggiunti vari indici, i quali rendono facilissima ogni ricerca che abbia a farsi nel libro.

L'edizione in lingua italiana viene pubblicata per comodità specialmente delle Monache, delle Congregazioni Religiose, delle pie Confraternite e delle Famiglie cristiane nelle quali ogni giorno, ad intelligenza di tutti, si suol leggere il Martirologio Romano in lingua volgare.

PREZZI:

In-8 (26 × 16), in *caratteri grandi rosso-neri, carta a mano-macchina*, pp. XVI-388 Lire **4** —

— In mezza legatura, dorso ed angoli in pelle di capra, cartoni in tela, angoli rotondi, taglio rosso, titolo in oro sul dorso . . . . Lire 7 —

— In piena pelle di capra nera, angoli rotondi, doratura sul dorso e sui piani, taglio dorato . . . . . Lire 9 —

Decreto della S. C. dei Religiosi sulle Confessioni di Monache e di Suore, p. 8 in 12° . . . . . Al cento: L. 3 —

Decret sur les Confessions des Moniales et des Sœurs, p. 8 in 12° . . » » 3 —

Decreto sobre las Confesiones de las Monjas y de las Hermanas, p. 8 in 12° » » 3 —

A Decree regarding the Confessions of Nuns and Sisters, p. 8 in 12° . . » » 3 —

Dekret über die beichten der Klosterfrauen mit feierlichen sowohl wie mit einfachen gelübden, p. 8 in 12° . . . . . » » 3 —

Veneunt Romae apud Administrationem Commentarii Officialis "Acta Apostolicae Sedis" (*Tipografia Poliglotta Vaticana, Roma*).